

Hoge Raad voor de Werkgelegenheid

ARBEIDSONGESCHIKTHEID EN DE REINTEGRATIE VAN WERKNEMERS OP DE ARBEIDSMARKT

14 maart 2024

Steven Vanackere, Ondervoorzitter

Wouter Gelade

Yves Saks

Outline

De ziekte- en invaliditeitsverzekering
en de studiepoulatie

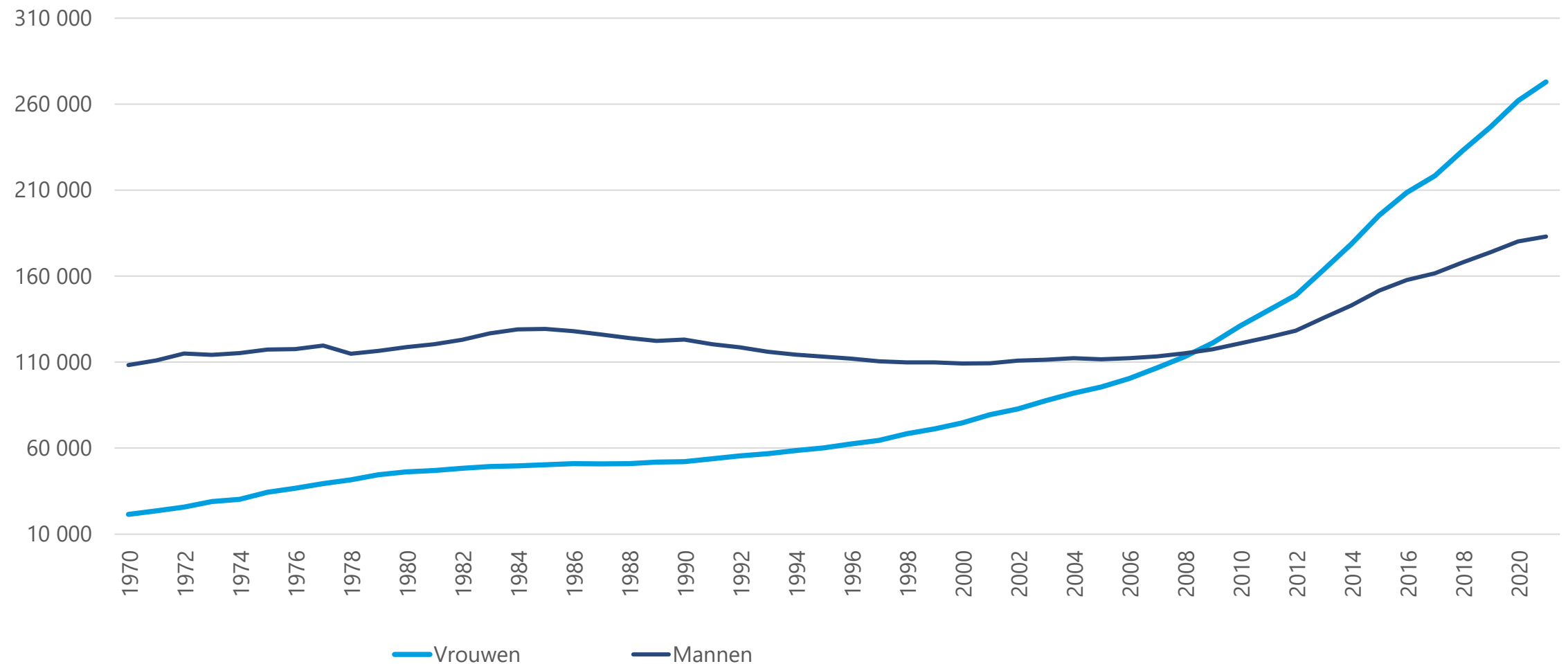
Oorzaken van arbeidsongeschiktheid

Het re-integratiebeleid

Conclusies en aanbevelingen

Het aantal werknemers in invaliditeit is sterk toegenomen, vooral onder vrouwen

Wat is arbeidsongeschiktheid?

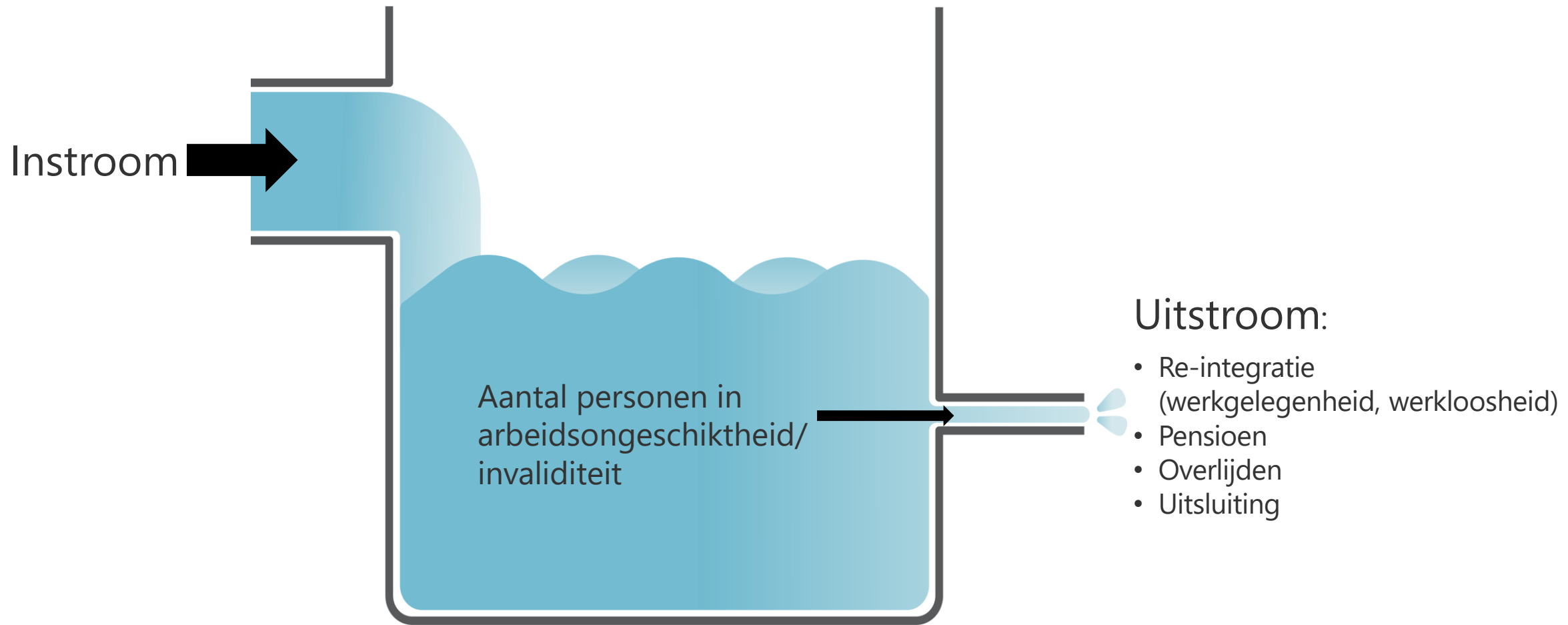
- Erkenning **arbeidsongeschiktheid**:
  - Activiteiten volledig stopgezet
  - Door intrede of verergering ziekte
  - Verdienvermogen minstens 2/3de afgenomen (ten opzichte van iemand met zelfde beroep en opleiding)
- Recht op uitkeringen arbeidsongeschiktheid **op basis van werkgeschiedenis**
  - ≠ sociale bijstand
  - Werknemers, werklozen en zelfstandigen

Studiepopulatie

- ✓ Werknemers uit de private sector
- ✓ Minstens 1 maand arbeidsongeschikt

Dynamiek van de ziekte- en invaliditeitsverzekering

Outline

De ziekte- en invaliditeitsverzekering
en de studiepoulatie

Oorzaken van arbeidsongeschiktheid

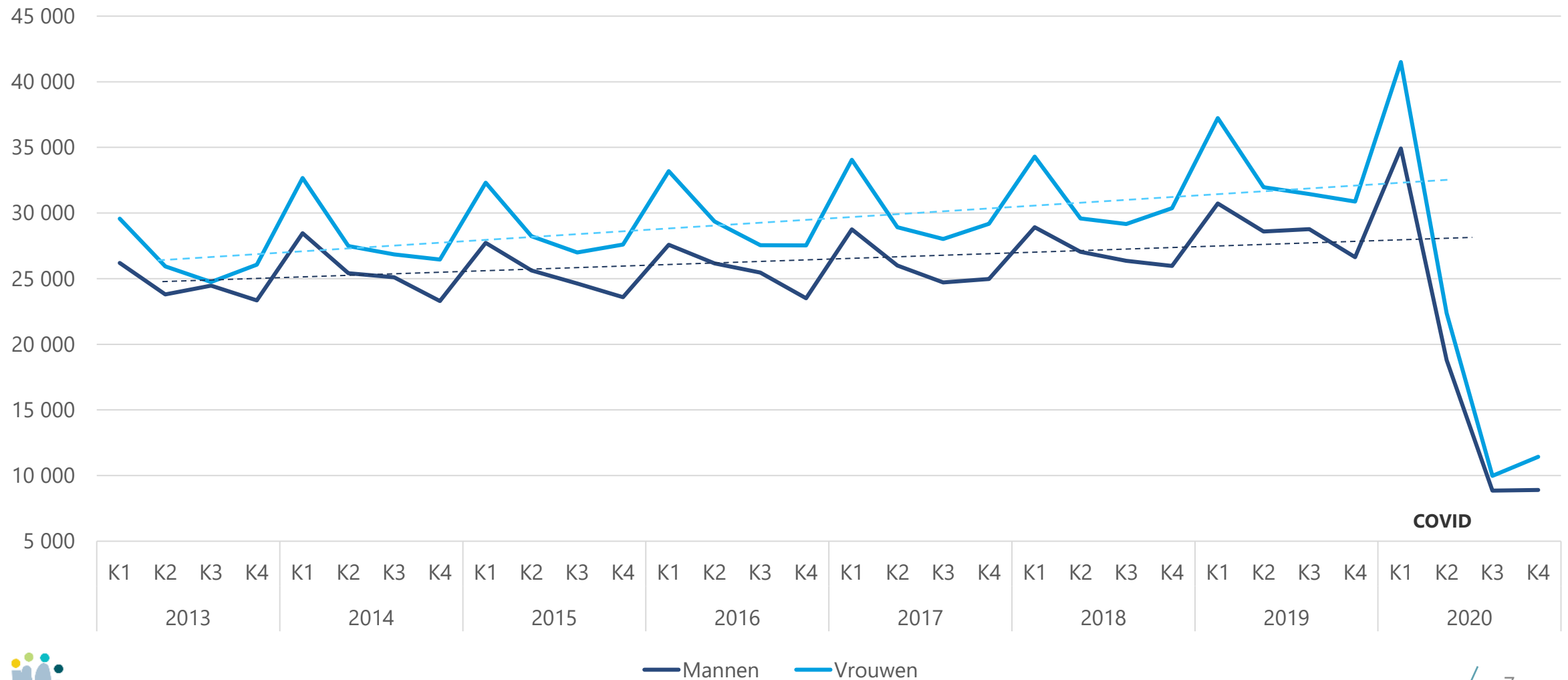
Het re-integratiebeleid

Conclusies en aanbevelingen

De instroom in de arbeidsongeschiktheid stijgt, met uitzondering van de COVID-19-periode

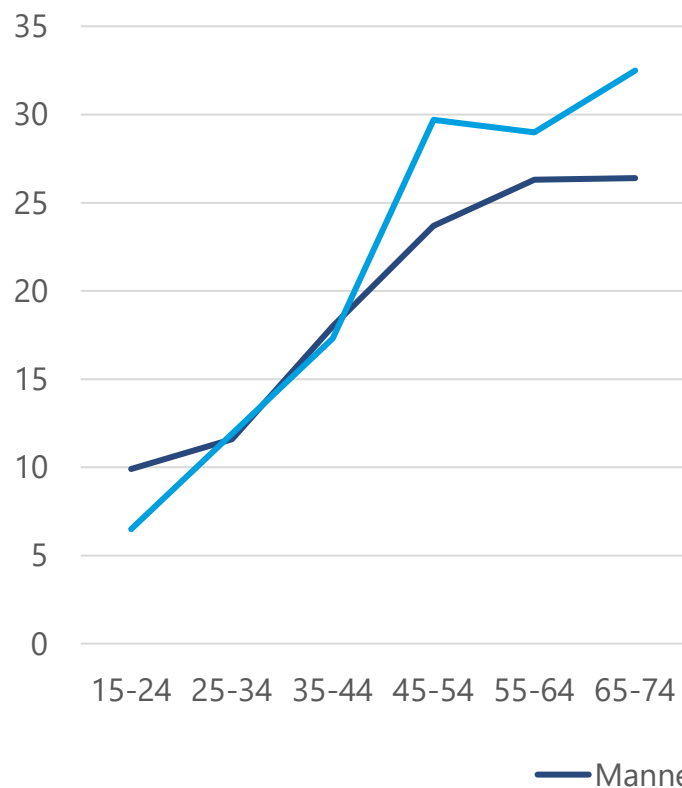
(aantal intredes van personen die vóór de arbeidsongeschiktheid een baan als werknemer in de private sector hadden)

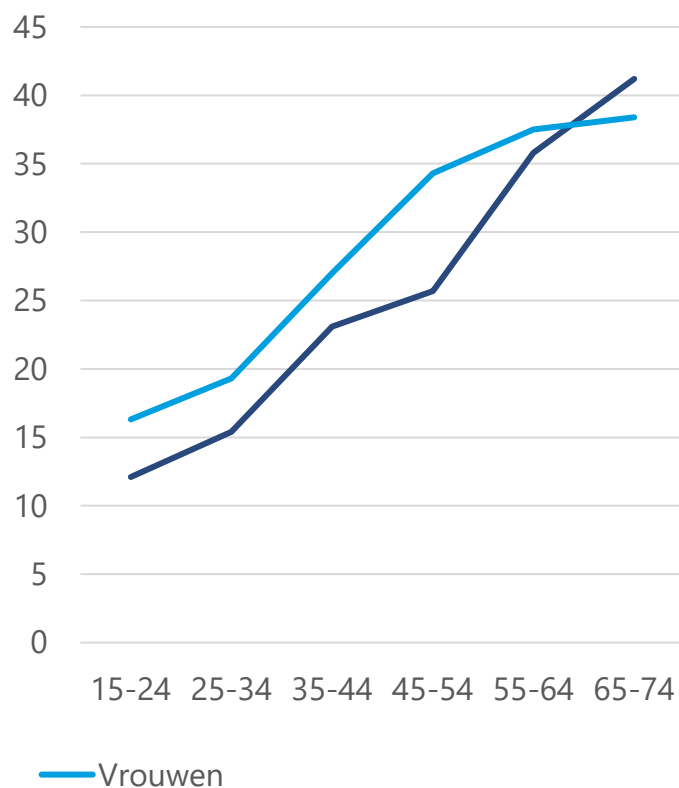
Bron: berekeningen van de auteurs op basis van de gegevens van de KSZ.

De vergrijzing en vervrouwelijking van de arbeidsmarkt droegen bij aan de toename van de arbeidsongeschiktheid, net als institutionele veranderingen

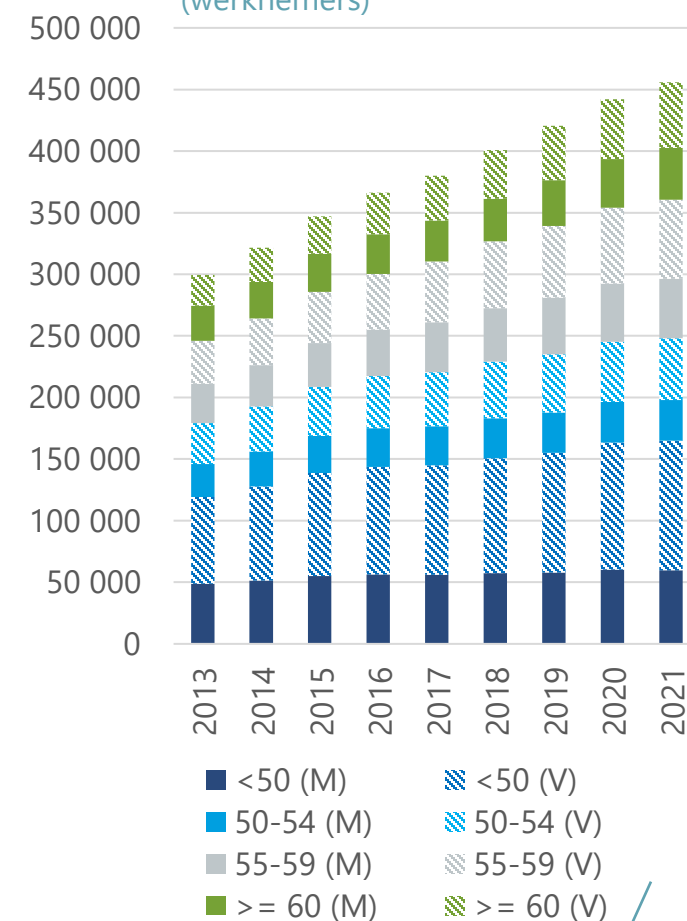
% van de bevolking met een slechte gezondheid

Chronische gezondheidsproblemen naar leeftijd

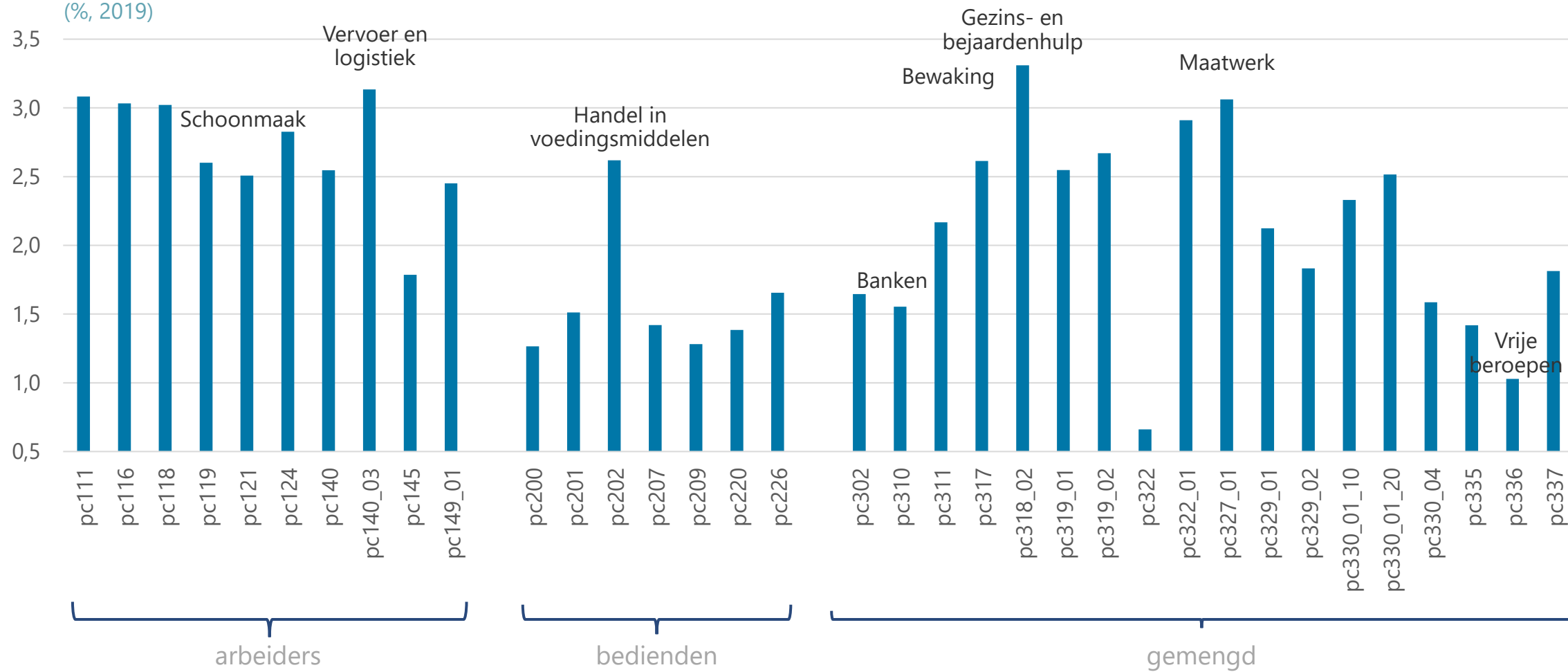
Verloop van de arbeidsongeschiktheid (werknemers)

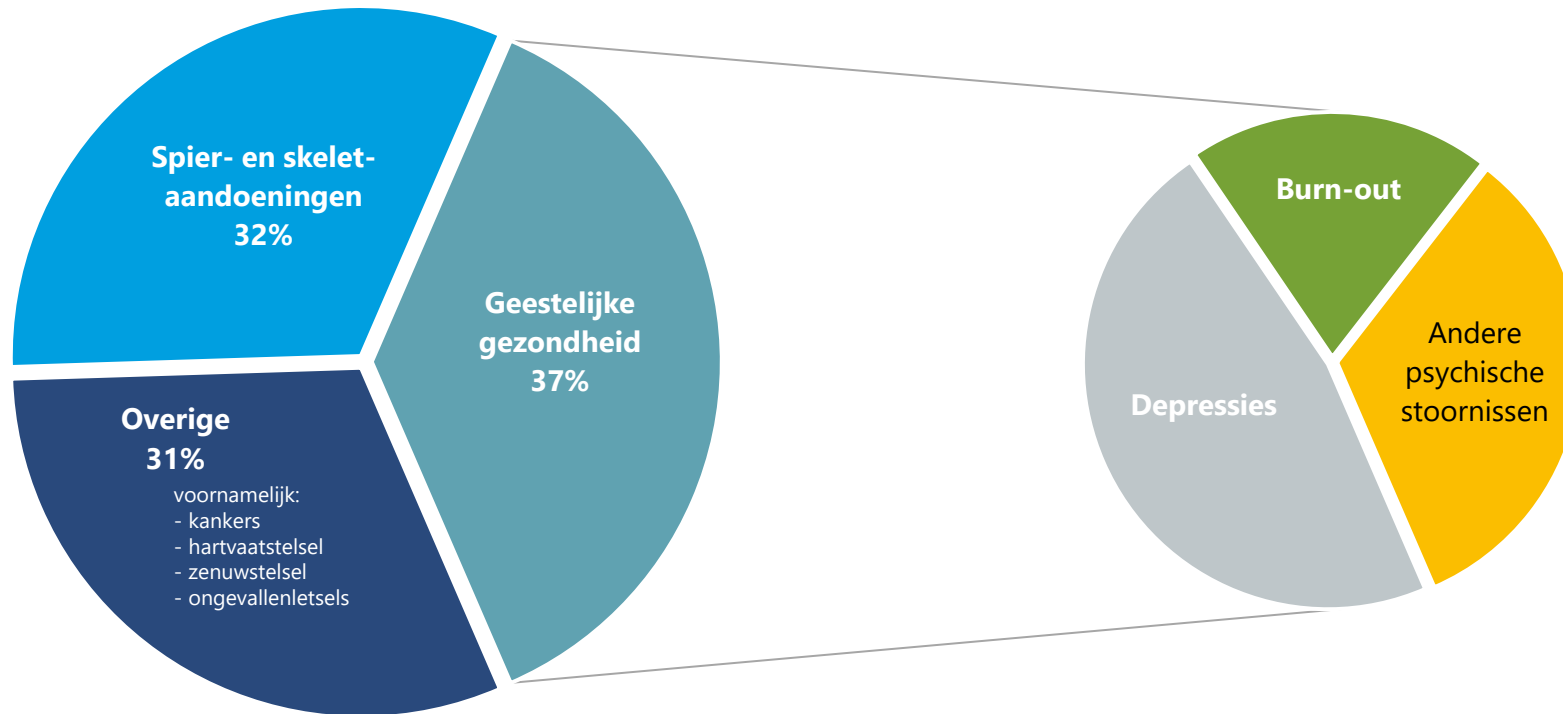
De incidentiegraad verschilt sterk per paritair comité

Incidentiegraad naar paritair comité
(%, 2019)

Verdeling van de aandoeningen voor personen die langer dan 12 maanden ziek zijn

Twee groepen van diagnoses overheersen
(personen met een arbeidsongeschiktheid van meer dan één jaar)

De instroom in arbeidsongeschiktheid/invaliditeit aanpakken

Preventie

- In de gezondheidszorg in brede zin is de preventie onvoldoende ontwikkeld
- Regelgeving (werkgevers) inzake de bescherming van werknemers en preventie
- Er wordt pas sinds kort rekening gehouden met 'psychosociale risico's'

Financiële stimuli

- Vrijstellingen
  - **voor de werkgever** via de periode gewaarborgd loon
  - **voor de werknemer** via een vervangingsratio van minder dan 100%
- *'Experience-rating'*
  - **voor de werkgever** via de responsabiliseringsbijdrage
    - Ingevoerd in 2023
    - Als het percentage langdurig zieken hoger is dan het gemiddelde van de bedrijfstak en de private sector

Outline

A hand is shown placing a white puzzle piece with the word 'Solution' in red text into a larger puzzle. The larger puzzle has a red section with the word 'Problem' in white text. The background is a white puzzle with a red section.

De ziekte- en invaliditeitsverzekering
en de studiepoulatie

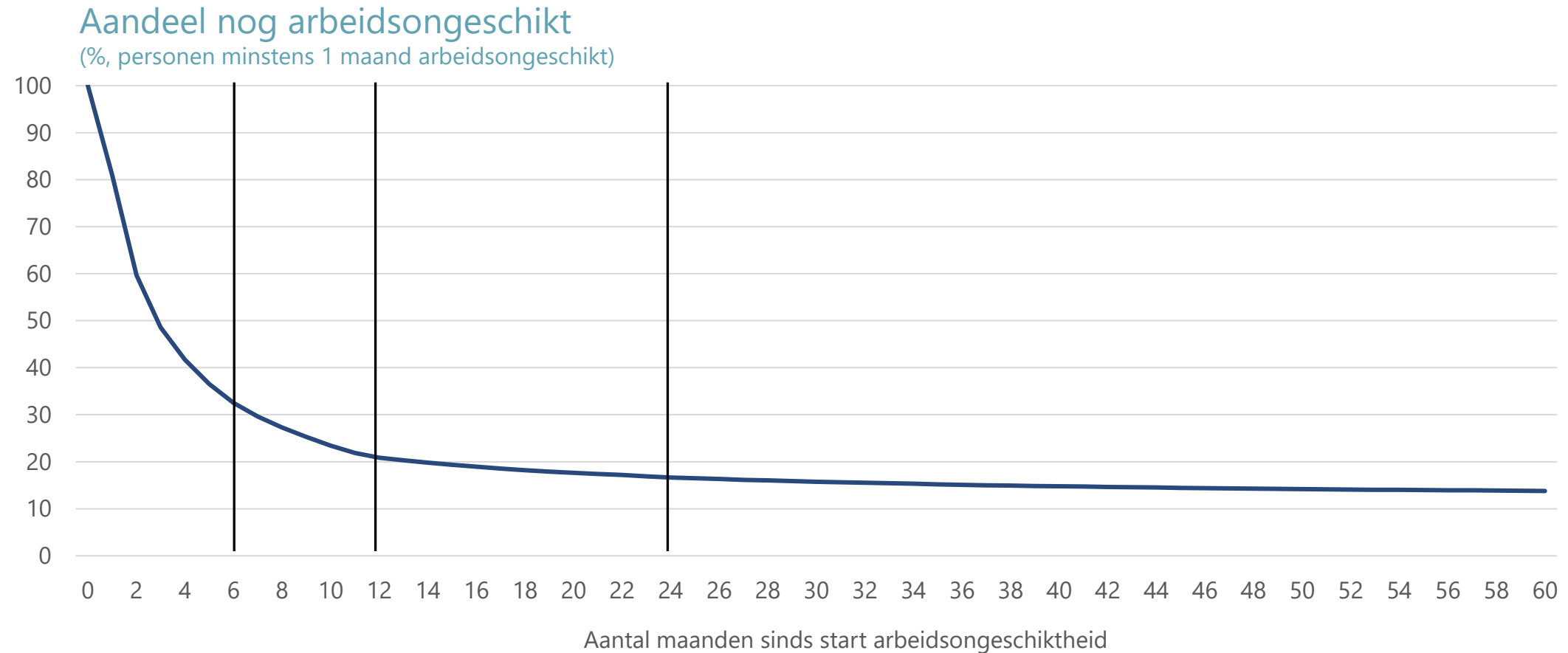
Oorzaken van arbeidsongeschiktheid

Het re-integratiebeleid

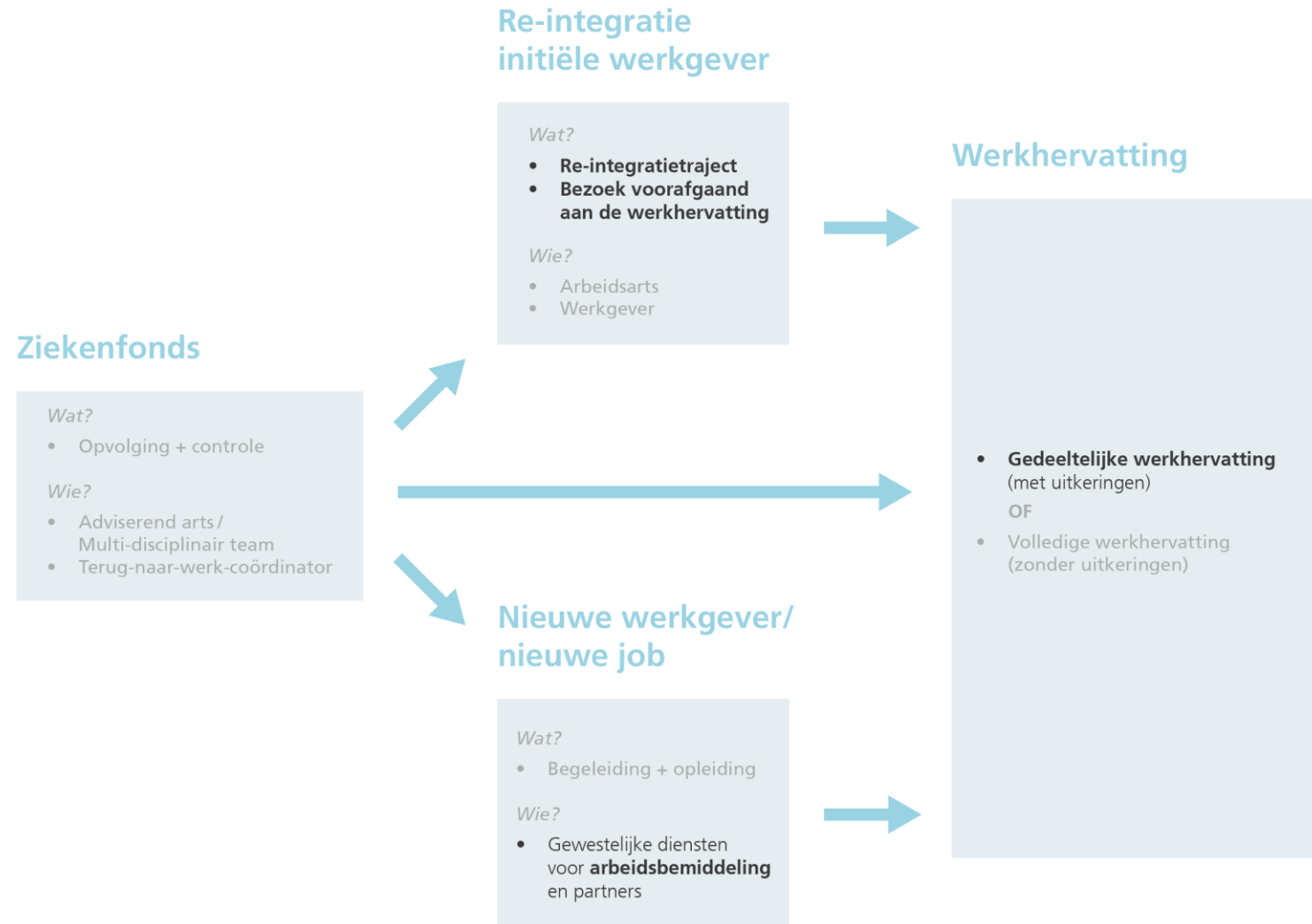
Conclusie en aanbevelingen

De kans op het verlaten van de arbeidsongeschiktheid neemt snel af na 6 maanden afwezigheid

Re-integratie: een complex systeem met veel actoren

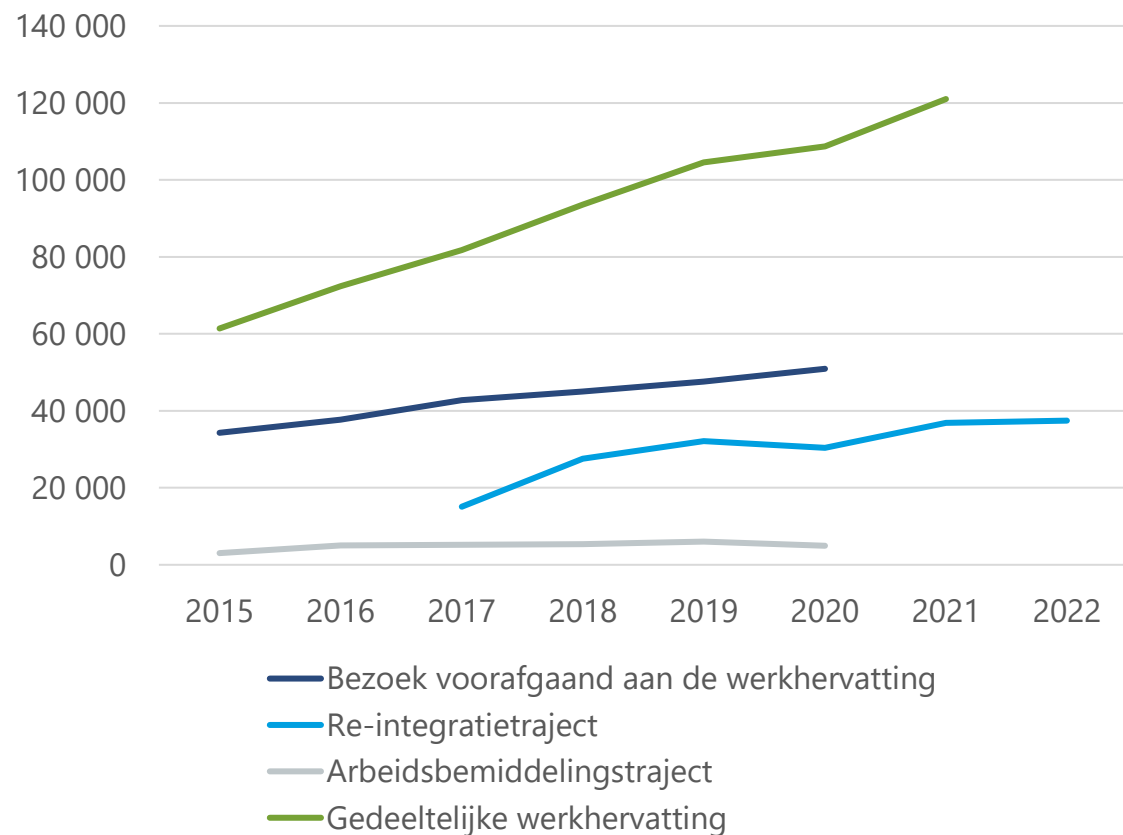
Re-integratie bij initiële werkgever verloopt hoofdzakelijk via bezoeken voorafgaand aan de werkhervatting

- Re-integratietraject: ontslag wegens medische overmacht na meer dan de helft van de trajecten
- **Opsplitsing re-integratietraject en procedure medische overmacht :**
  - Daling met 80 % opgestarte re-integratietrajecten
  - Re-integratie bij eigen werkgever **hoofdzakelijk via bezoeken voorafgaand aan de werkhervatting**
- **Einde arbeidsovereenkomst kan startpunt re-integratie bij nieuwe werkgever zijn**
  - Voor hervorming: meestal beoordeling “definitieve ongeschiktheid”, ook wanneer het traject opgestart werd door werknemer
  - Na beoordeling “definitieve ongeschiktheid” hervat 3 op 10, meestal bij andere werkgever

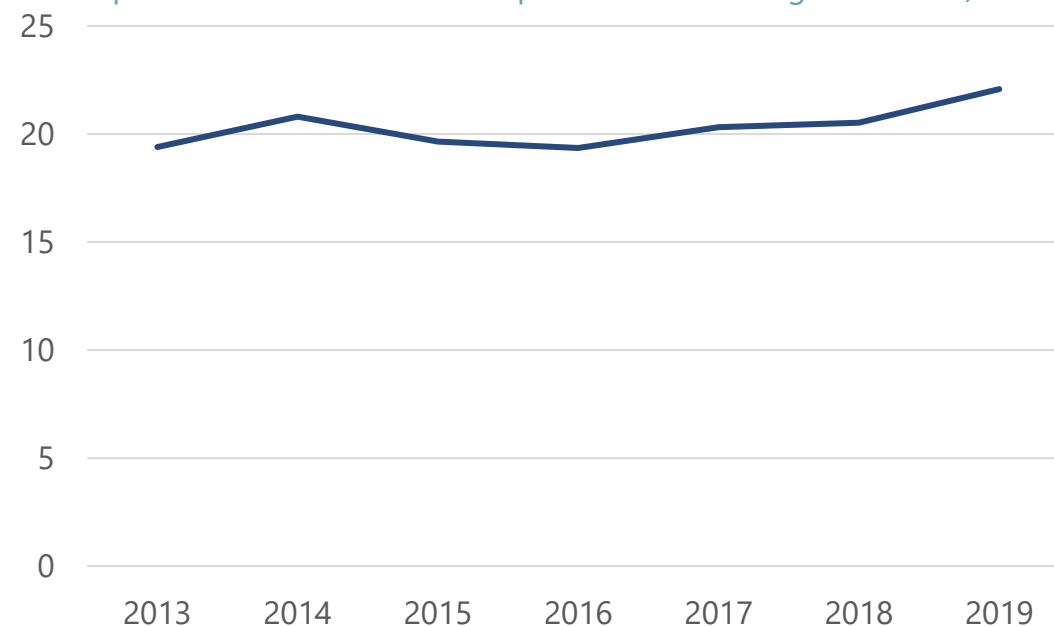

Deelname aan re-integratieinstrumenten neemt toe, maar dat vertaalt zich (nog) niet in een snellere uitstroom

Aantal deelnemers re-integratieinstrumenten¹

Kans op langdurige arbeidsongeschiktheid (% waarvan de arbeidsongeschiktheid minstens 1 jaar duurt, ten opzichte van het totaal aantal periodes arbeidsongeschiktheid)

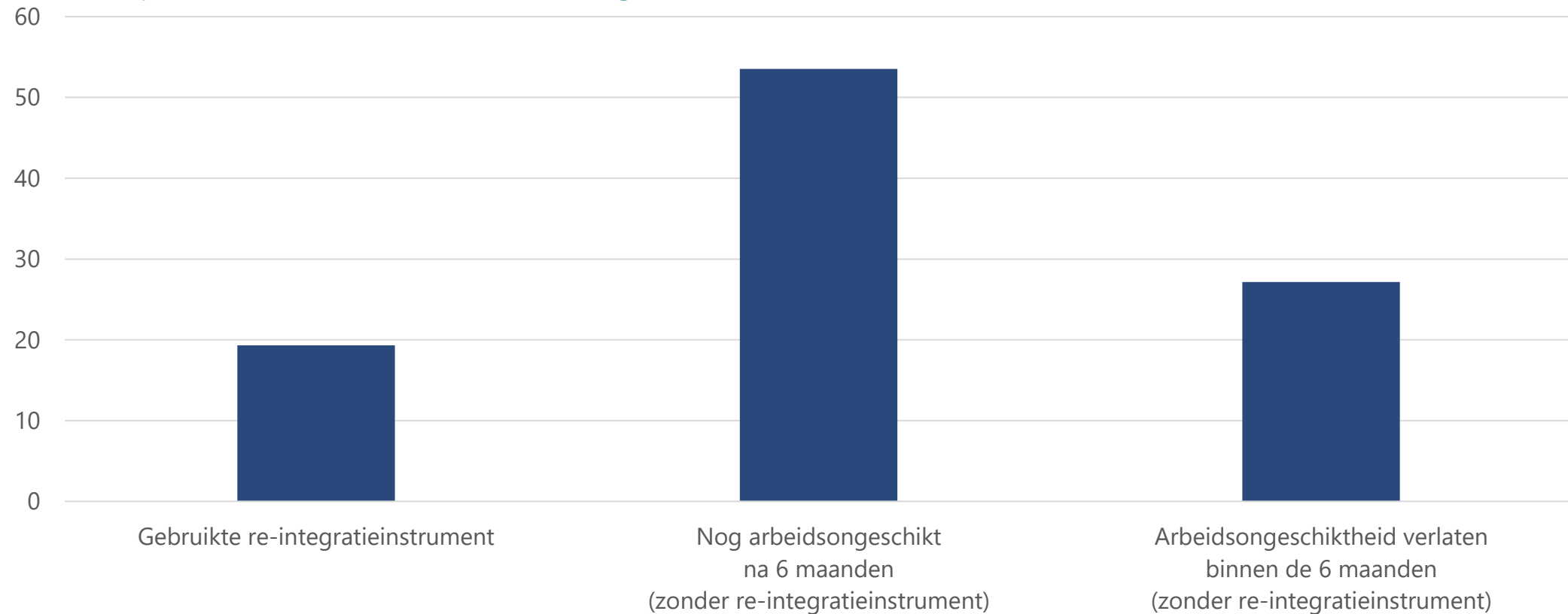

Deelname aan re-integratie start vaak laat, terwijl een vroege start één van de belangrijkste succesfactoren is

Gebruik van re-integratieinstrumenten tijdens de eerste 6 maanden arbeidsongeschiktheid

(% van personen die minstens 4 maanden arbeidsongeschiktheid waren, 2017-2020)

Uiteenlopende resultaten, maar de karakteristieken van de deelnemers aan de instrumenten zijn niet vergelijkbaar

- **Arbeidsbemiddeling**

- Korter geschoold, langdurig arbeidsongeschikt, nieuwe werkgever en/of nieuwe competenties nodig

- **Gedeeltelijke werkhervatting**

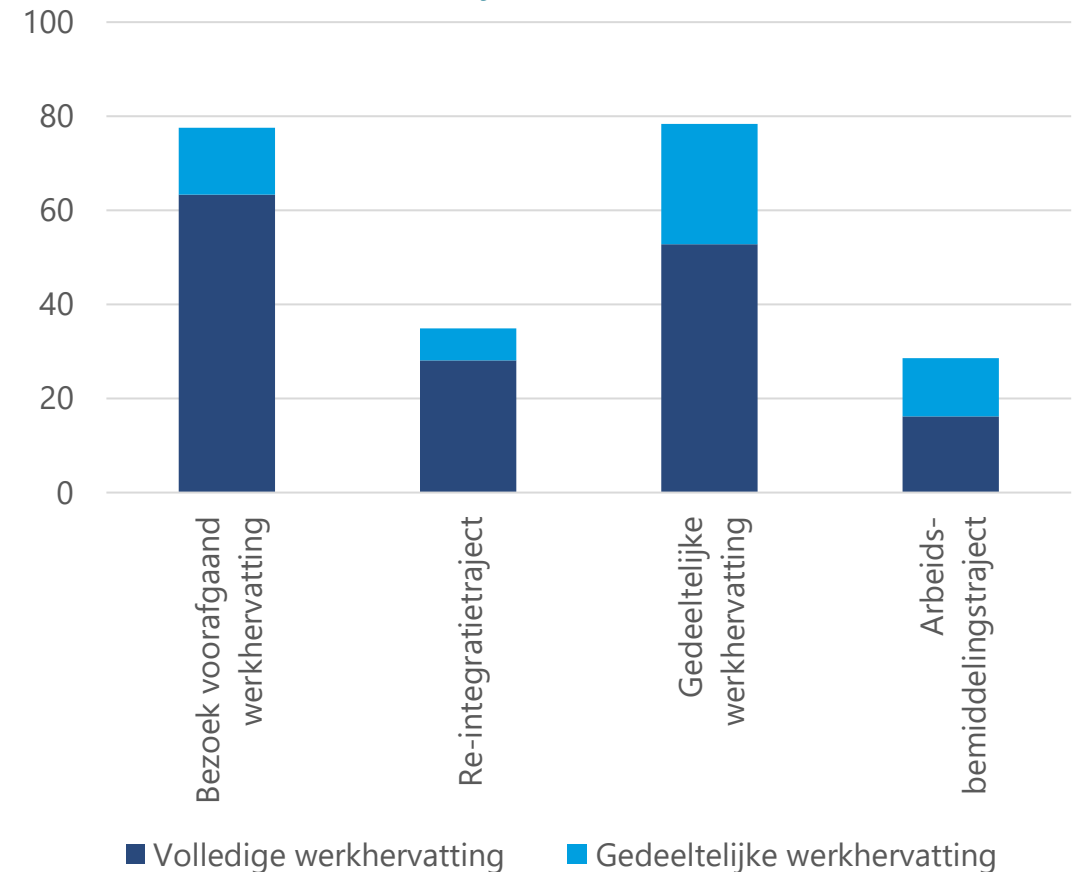
- Langer geschoold, minder lang arbeidsongeschikt

- **Instrumenten bij initiële werkgever**

- Bezoeken voorafgaand aan werkhervatting veel vaker wanneer hervatting mogelijk is volgens arbeidsarts

Arbeidsmarkresultaten

(%, arbeidsmarktsituatie 2 jaar na start deelname, 2017-2020)

Een grote groep gaat aan de slag bij een nieuwe werkgever

- **2 op 10 van de werkhervattingen bij een nieuwe werkgever** na afwezigheid van minstens 4 maanden
  - Meestal in andere sector
  - Ook na werkhervatting vaak transitie naar nieuwe werkgever
  - Verandering werkgever frequenter na langdurige afwezigheid of psychische gezondheidsproblemen
- Maar **arbeidsbemiddelingstrajecten worden weinig gebruikt**
  - Hernieuwing raamovereenkomsten met gewesten 2023: uitbreiding doelgroep Wallonië en Brussel en opstart in Duitstalige gemeenschap
  - Doelstelling 2024: 18 000 deelnemers

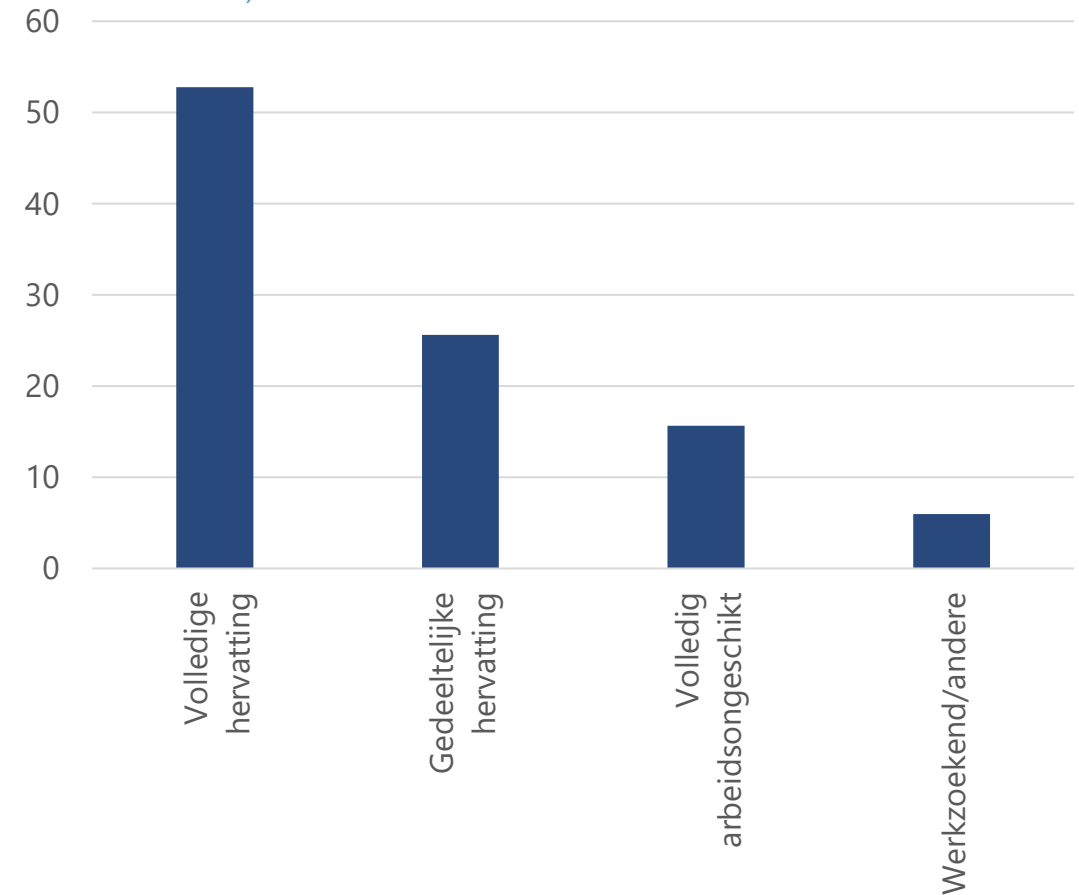

Het aandeel personen dat werkt tijdens de arbeidsongeschiktheid neemt toe

- **Aandeel langdurig zieken dat werkt stijgt**
  - 8 % in 2013, 12 % in 2020
- **Helft hervat volledig 6 maanden na start gedeeltelijke werkhervatting**
  - 1 op 4 combineert nog arbeidsongeschiktheid en gedeeltelijke hervatting na 2 jaar
- **Beperkte financiële incentive** voor volledige hervatting aan laag loon

Arbeidsmarktresultaten

(%, arbeidsmarktsituatie 2 jaar na start gedeeltelijke werkhervatting, 2017-2020)

Outline

De ziekte- en invaliditeitsverzekering
en de studiepoulatie

Oorzaken van arbeidsongeschiktheid

Het re-integratiebeleid

Conclusie en aanbevelingen

Solution

Problem

Conclusie

- Aantal langdurig zieken blijft stijgen: **instroom neemt licht toe en uitstroom versnelt (nog) niet**
  - Maar **groeiend aandeel werkenden** onder langdurig zieken
  - Inzetten op **preventie én re-integratie**
- **Sectorale verschillen** in instroom
- Opvolging en **vroege interventie** belangrijk voor succesvolle re-integratie
- Vaak **hervatting bij nieuwe werkgever** na langdurige afwezigheid, maar arbeidsbemiddelingstrajecten weinig gebruikt

Aanbevelingen: alle actoren mobiliseren

- 1. Preventie en re-integratie bij werkgevers** ondersteunen en stimuleren
  - Sectorale initiatieven en premies voor ondernemingen die een preventiebeleid ontwikkelen
  - Prikkel voor re-integratie: bijkomende bijdrage aan arbeidsongeschiktheidsuitkering tijdens eerste jaar afwezigheid
- 2. Uitval vermijden door een gedeeltelijke erkenning arbeidsongeschiktheid** in te voeren
- 3. De rol van de behandelend arts en de arbeidsarts** versterken
- 4. Snellere re-integratie en doorverwijzing via de ziekenfondsen**
  - Doelgroep re-integratie verruimen en sneller doorverwijzen
  - Verplichte deelname aan re-integratie-instrumenten (in functie van de gezondheidstoestand)
  - Financiële prikkel ziekenfondsen versterken
- 5. Premie om de overgang van gedeeltelijke naar volledige werkhervatting aantrekkelijker** te maken wanneer de gezondheidstoestand het toelaat

